

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **M. B.**, bývajúceho v P., zastúpeného JUDr. D. R., advokátom, so sídlom v P., proti odporkyni **A. a.s.**, so sídlom v B., o 231 040 Sk (7 669,12 €) s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 17 C 178/2005, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. apríla 2008 sp.zn. 10 Co 6/2008, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 23. apríla 2008 sp.zn. 10 Co 6/2008 a rozsudok Okresného súdu Prešov z 27. marca 2006 č.k. 17 C 178/2005-179 a vec vracia na ďalšie konanie Okresnému súdu Prešov.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Prešov rozsudkom z 27. marca 2006 č.k. 17 C 178/2005-179 návrh navrhovateľa na zaplatenie 231 040 Sk zamietol a uložil mu povinnosť nahradiť odporkyni trovy konania 2 264,-- Sk do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Uviedol, že účastníci uzavreli 13.9.2002 poistnú zmluvu č. X., predmetom ktorej bolo poistenie motorového vozidla navrhovateľa T. R.. V dôsledku poistnej udalosti z 26.2.2003 (likvidovanej ako totálna škoda) odporkyňa vyplatila navrhovateľovi sumu 238 155,-- Sk vychádzajúc zo všeobecnej hodnoty motorového vozidla vo výške 399 700,-- Sk (po odpočítaní zvyškov, spoluúčasti a dlžného poistného), keď podľa tvrdenia navrhovateľa, ktoré nepreukázal, bola vo výške 550 000,-- Sk (predajná cena motorového vozidla). Navrhovateľ nesúhlasil ani s ohodnotením použiteľných zvyškov vozidla na sumu 142 900,-- Sk a tvrdil, že ich reálna (predajná) hodnota bola 50 000,-- Sk. Vykonaným dokazovaním mal preukázaný správny postup odporkyne, keď podľa záverov znaleckého posudku znalca Ing. R. H. všeobecná hodnota

motorového vozidla, z ktorej bol vykonaný výpočet výšky škody, je 342 693,-- Sk, teda nižšia ako všeobecná hodnota motorového vozidla podľa tvrdenia navrhovateľa. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Prešove rozsudkom z 23. apríla 2008 sp.zn. 10 Co 6/2008 na odvolanie navrhovateľa rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznal a nevyhovel návrhu navrhovateľa na ustanovenie mu zástupcu z radov advokátov. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu. Zdôraznil, že súd rozhoduje na základe skutkového stavu, ktorý vyplynul z vykonaného dokazovania pred súdom prvého stupňa a podstatná je poučovacia povinnosť súdu podľa § 120 ods. 4 O.s.p. Odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním iba takých dôkazov, ktoré účastníci konania navrhli, ale súd prvého stupňa ich nevykonal alebo, ak ide o dôkazy, ktoré vôbec neboli navrhnuté pred súdom prvého stupňa (§ 205a O.s.p.). V danej veci bolo namietané len nesprávne vykonanie znaleckého posudku (vyhotoveného na žiadosť odporkyne) a ustanovenie znalca bolo navrhované až v odvolacom konaní po uplynutí lehoty na podanie odvolania (§ 205 ods. 3 O.s.p.). Žiadosti o ustanovenie zástupcu z radov advokátov nevyhovel z dôvodu, že bola podaná až v priebehu odvolacieho konania a v tomto štádiu konania už by právny zástupca nemohol predkladať ďalšie návrhy na dokazovanie (poučovacia zásada podľa § 120 ods. 4 O.s.p.). O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p., 149 O.s.p. a § 151 O.s.p. (navrhovateľ úspech nemal a odporkyňa trovy nevyčísliła).

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie navrhovateľ. Jeho prípustnosť vyvodzoval z § 237 O.s.p. Žiadal, aby bol rozsudok odvolacieho, ako aj prvostupňového súdu zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie súdu prvého stupňa. Namietal, že v danej veci rozhodoval vylúčený sudca (§ 237 písm. g/ O.s.p.), pretože JUDr. E. S. (rozhodla na súde prvého stupňa) prejednávala inú jeho vec, v ktorej Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval priet'ahy a v ktorej už rozhoduje iný sudca. Tiež odňatie mu možnosti konať pred súdom postupom súdov nižších stupňov spočívajúcom v tom, že nebol dostatočne, úplne a správne protokolovaný priebeh pojednávania a do protokolácie neboli zahrnuté ním navrhované dôkazy, tvrdené skutočnosti, fakty dôležité pre správne rozhodnutie vo veci a námietky proti protokolácii. Dňa 28.2.2007 súd prvého stupňa neoprávnene vykonal pojednávanie v jeho neprítomnosti, i keď sa riadne ospravedlnil, čím mu znemožnil vyjadriť sa k svedeckým výpovediam a klásť svedkom otázky, nepripustil do konania navrhnutého

vedľajšieho účastníka (Mgr. J. B.) a ani neoveril, či nie je jeho zástupcom. Tieto nedostatky neodstránil ani odvolací súd. Bez toho, aby u neho došlo k zmene majetkových a sociálnych pomerov, odvolací súd nevyhovел návrhu na ustanovenie mu zástupcu z radov advokátov ako odborného subjektu na ochranu jeho práv a právom chránených záujmov. Namietal tiež nevykonanie znaleckého dokazovania a nesprávne právne posúdenie veci.

Odporkyňa navrhla dovolanie navrhovateľa zamietnuť, pretože rozhodnutie odvolacieho súdu je vecne správne a dovolanie v danej veci nie je ani prípustné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.) a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného právneho významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné. Dovolanie nie je prípustné ani podľa § 238 ods. 2 O.s.p z dôvodu, že dovolací súd vo veci doposiaľ nerozhodoval.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo

uzneseníu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Existencia väd konania uvedených v § 237 písm. a/ až e/ a písm. g/ O.s.p. v dovolacom konaní nevyšla najavo.

Navrhovateľ v dovolaní namietal, že v danej veci rozhodoval vylúčený sudca (§ 237 písm. g/ O.s.p.) a že (v dovolaní konkretizovaným) postupom súdov nižších stupňov mu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Podľa § 14 ods. 1 O.s.p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich zaujatosti.

Podľa § 14 ods. 3 O.s.p. dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci (v znení účinnom do 15.10.2010) alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach (po doplnení zákonom č. 384/2008 Z.z účinným od 15.10.2010).

Podľa § 15a ods. 1 O.s.p. účastníci majú právo z dôvodov podľa § 14 ods. 1 O.s.p. uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

Z obsahu spisu vyplýva, že zo strany navrhovateľa bola vznesená námietka zaujatosti voči sudkyni súdu prvého stupňa JUDr. E. S. so zreteľom na jej pomer k nemu ako účastníkovi konania, keďže rozhodovala v inej jeho veci (vedenej pod č.k. 17 C 92/1998), v ktorej Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval prierahy v konaní. Z prejednávania a rozhodovania danej veci ale vylúčená nebola a Krajský súd v Prešove ani o uvedenej námietke nerozhodoval z dôvodu (ako vyplýva z odôvodnenia jeho uznesenia z 27.9.2006 č.k. 9 Co 12/2006) jej nekonkretizácie, keď dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní.

Otázka naplnenia predpokladov pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí sa posudzuje pre každé konanie (aj dovolacie) osobitne, nie je možné vyvodzovať ich len na základe rozhodnutí v inej veci toho istého účastníka, keď z citovaného ustanovenia § 14

ods. 3 O s.p. (v znení účinnom od 15.10.2010) vyplýva, že dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti spočívajúce v jeho rozhodovaní v iných veciach. Preto ani námietka vznesená v dovolaní neobsahuje okolnosti spôsobilé založiť dôvodné pochybnosti o nezaujatosti JUDr. E. S. ako sudkyne súdu prvého stupňa.

Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že nezaujatosť uvedenej sudkyne v čase jej rozhodovania spochybnená nebola a teda konanie pred súdmi nižších stupňov nebolo postihnuté vadou uvedenou v § 237 písm. g/ O.s.p.

Navrhovateľ ďalej namietal odňatie mu možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) uvedeným postupom súdov nižších stupňov.

Pod odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie stav, kedy účastník konania nemohol pred súdom uplatniť svoje procesné práva, jednak pretože mu to súd znemožnil postupom odporujúcim Občianskemu súdnemu poriadku, alebo tiež z dôvodu existencie rozhodnutia súdu, v dôsledku ktorého účastník nemôže uplatniť svoje práva.

Právo byť v konaní pred súdom zastúpený advokátom je garantované Ústavou Slovenskej republiky ako súčasť práva na súdnu a inú ochranu (čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky). Toto právo sa realizuje buď tým, že si účastník konania zvolí advokáta, ktorého poverí zastupovaním v konaní, alebo mu v prípade splnenia zákonných podmienok súd na jeho návrh ustanoví zástupcu z radov advokátov (§ 30 ods. 1 O.s.p.). Účastník konania má možnosť obrátiť sa na Centrum bezplatnej právnej pomoci podľa osobitného predpisu. Súd je však povinný umožniť účastníkovi realizáciu tohto práva, napríklad poučením podľa § 5 a 30 O.s.p., poskytnutím primeranej lehoty na zvolenie si právneho zástupcu a i.

Odvolací súd o návrhu navrhovateľa na ustanovenie zástupcu z radov advokátov rozhodol rozsudkom z 23. apríla 2008, ktorým súčasne rozhodol vo veci samej. Keďže v predmetnej veci krajský súd konal ako súd odvolací a nie ako súd prvostupňový (§ 9 ods. 2 O.s.p.), nie je voči tomuto jeho rozhodnutiu prípustné odvolanie.

Tým, že o návrhu navrhovateľa na ustanovenie právneho zástupcu z radov advokátov rozhodol odvolací súd, ktorý túto žiadosť zamietol, ocitol sa navrhovateľ v postavení, kedy nemohol požiadať o preskúmanie tohto rozhodnutia v rámci riadneho inštančného procesu, t.j. podaním odvolania. Súd zároveň navrhovateľovi fakticky znemožnil zvoliť si vo veci advokáta alebo potrebu právneho zastúpenia riešiť cestou Centra bezplatnej právnej pomoci.

Navrhovateľ podaním z 26.2.2007 (čl. 133) navrhol pripustiť do konania na jeho strane vedľajšieho účastníka Dr. J. B..

Podľa § 93 ods. 1 O.s.p. ako vedľajší účastník sa môže popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania ten, kto má právny záujem na jeho výsledku, pokiaľ nejde o konanie o rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je.

Podľa ods. 2 (účinného do 15.10.2010) tohto ustanovenia do konania vstúpi buď z vlastného podnetu alebo na výzvu niektorého z účastníkov urobenú prostredníctvom súdu. O prípustnosti vedľajšieho účastníka súd rozhodne len na návrh.

Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že o prípustnosti vedľajšieho účastníka súd rozhoduje len vtedy, ak niektorý z účastníkov namietne neprípustnosť jeho vstupu do konania.

O námietke neprípustnosti vstupu vedľajšieho účastníka do konania súd rozhoduje uznesením. Proti uzneseniu súdu prvého stupňa je odvolanie prípustné (môže ho podať aj vedľajší účastník). Do doby, než bude o prípustnosti vedľajšieho účastníka právoplatne rozhodnuté, nemožno v konaní pokračovať.

Súd prvého stupňa o námietke odporkyne rozhodol uznesením na pojednávaní 28.2.2007 tak, že vedľajšieho účastníka na strane navrhovateľa nepripustil bez toho, aby uznesenie vyhotovil a doručil ho účastníkom konania, ktorým postupom im odňal možnosť požiadať o preskúmanie tohto rozhodnutia v rámci riadneho inštančného procesu, t.j. podaním odvolania.

Uvedenými postupmi zaťažili sudy nižších stupňov konanie vadou spočívajúcou v odňatí možnosti účastníka konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

S ohľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že je daná prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Zároveň je táto závažná vada konania dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ale aj rovnakou vadou postihnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom touto procesnou vadou nemožno považovať za správne. Ďalšími dôvodmi dovolania sa najvyšší súd nezaoberal, pretože uvedené vady samy osebe odôvodňujú podanie dovolania.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu aj rozhodnutie súdu prvého stupňa a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvého stupňa (§ 243b ods. 1, 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 234d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. júla 2010

JUDr. Martin Vladik, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová